

**UCHWAŁA NR 61/VIII/25
RADY GMINY ZAMBRÓW**

z dnia 27 marca 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zambrów na lata 2025-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, poz. 1572, poz. 1907 i poz. 1940) oraz art. 176 pkt 1 i art.179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) Rada Gminy Zambrów uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zambrów na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zambrów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jolanta Wielgat

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zambrów na lata 2025-2027

Rodzina to grupa jednostek powiązanych więzami krwi, której dorośli członkowie ponoszą odpowiedzialność za opiekę i wychowanie dzieci. Stanowi integralną część społeczeństwa, najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę społeczną. Jako pierwsze i fundamentalne środowisko wychowawcze dziecka powinna dbać o jego wszechstronny rozwój psychiczny, osobisty, społeczny i fizyczny, zapewniać bezpieczeństwo i spokój w każdym aspekcie życia, dążyć do prawidłowego rozwoju moralnego i kulturowego. Proces wychowania stanowi podstawowy cel rodziny i jej pierwszorzędne zadanie. Poprzez interakcje rodzinne dziecko poznaje, co jest w życiu ważne, godne szacunku i naśladowania, a także poznaje otaczający świat i prawa nim rządzące, uczy się wyrażać swoje uczucia (lęk, obawa, zadowolenie, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Postępowanie rodziców kształtuje określone wartości, postawy, przekonania, którymi w swoim życiu będą kierowały się ich dzieci. Identyfikując się z nimi dziecko uczy się odbierania świata, asymiluje ich poglądy. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo i dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Tylko rodzina prawidłowo funkcjonująca jest warunkiem wykreowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, przejawiało empatię, aspirację do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej rodziny. Obok rodzin prawidłowo funkcjonujących istnieją rodziny dysfunkcyjne, które kształtują zaburzony i nieprawidłowy obraz rzeczywistości w percepcji dziecka. Dochodzi w nich do ciągłych, różnorodnych nieprawidłowości, jak np.: przemoc, uzależnienia, brak umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, zaniedbania, przestępczość, bezrobocie, obniżony poziom kompetencji wychowawczych, nieporadność życiowa. Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz, zaangażowania sił i środków społecznych. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje, podjąć pracę w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów własnych, źródeł wsparcia zewnętrznego i z uwzględnieniem zasady pomocniczości.

Rodzinie przeżywającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wypełnianiu obowiązków rodzicielskich należy okazać wsparcie i interdyscyplinarną pomoc na rzecz przezwyciężania wszelkich dysfunkcji i wzmocnienia prawidłowych umiejętności opiekuńczo-wychowawczych. W takiej sytuacji wymagany jest obustronny wysiłek: członków rodziny i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownika socjalnego, asystenta rodziny). Tylko wówczas można przywrócić normalne życie rodzinne i naturalne więzy rodzinne. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Osoby te pracują na rzecz rodzin przeżywających trudności i pomagają im w prawidłowym wypełnianiu przez nie funkcji. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny, tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Nie przejmuje on działań za rodzinę, a jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków, działań, ukazuje jakie efekty powinna przynieść ich praca.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej

zagrożone będą dzieci. A zatem priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 poz. 49 t.j.) do zadań własnych gminy należy m.in.: opracowanie i realizacja 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny, który zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych, a rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji zapewnia wsparcie poprzez organizację systemu i wyposażenie go w odpowiednie narzędzia. Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężenia ich problemów opiekuńczo-wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia rodzinom zdolności do wypełnienia ich funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się na dziecku i na całej rodzinie w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej i umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego. Program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, profilaktyczny i interwencyjny. Program ten to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Zambrów. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań. Działania profilaktyczne skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rodzinie takiej powinno się zapewniać wsparcie, które polegać będzie w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych. Działania na rzecz rodziny to czynności skierowane do poszczególnych jej członków oraz kampanie prowadzone na rzecz całej wspólnoty. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Proponowane działania będą koncentrowały się zarówno na wspieraniu umiejętności wychowawczych rodziców, jak i na profilaktyce społecznej dzieci i młodzieży.

Program koreluje ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zambrów na lata 2016-2025 oraz ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, zgodnie z którą praca asystenta rodziny skoncentrowana jest na koordynacji wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, zwłaszcza w odniesieniu do kobiet posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Zakładane cele i zadania zostaną osiągnięte, jeśli będą realizowane kompleksowo przez specjalistów reprezentujących różne instytucje i będą ukierunkowane na skuteczne osiągnięcie jak najlepszych efektów.

Adresatem Programu są rodziny zamieszkujące gminę Zambrów, a w szczególności rodziny borykające się z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi oraz innymi problemami społecznymi, które narażają owe rodziny na wykluczenie społeczne. Ideą w tworzeniu niniejszego programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata.

Zapisy Programu są spójne z aktami ustawodawstwa krajowego i lokalnego, takimi jak:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- Konwencja o prawach dziecka,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zambrów na lata 2016-2025 (uchwała Nr 94/XIII/15 Rady Gminy w Zambrów z dnia 18 grudnia 2015 r.).

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie. Jednostka realizuje zadania wynikające z szeroko rozumianej profilaktyki, konsekwentnie od wielu lat buduje lokalny system wsparcia i współpracy z osobami, instytucjami i organizacjami działającymi na polu profilaktyki i nie tylko, realizuje i prowadzi wiele działań ukierunkowanych na dziecko i rodzinę.

DIAGNOZA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA W GMINIE ZAMBRÓW

Podstawą do określenia działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025–2027 jest charakterystyka sytuacji społeczno-demograficznej rodzin zamieszkujących gminę, analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie.

Gmina Zambrów położona jest w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie zambrowskim należącym do obszaru „Zielonych Płuc Polski”. Gmina Zambrów, z powierzchnią 298,98 km² jest jedną z największych w województwie podlaskim. Na terenie gminy znajdują się 72 miejscowości, w tym 70 samorządów wiejskich (tj. sołectw). To gmina o typowo rolniczym charakterze. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się: Gmina miejska Zambrów, Gmina Kołaki Kościelne, Gmina Szumowo, Gmina Rutki, a także gminy powiatów: wysokomazowieckiego, łomżyńskiego i Ostrowi Mazowieckiej.

Poniższa tabela uwzględnia dane statystyczne dotyczące liczby mieszkańców gminy Zambrów z podziałem na płeć oraz wiek w latach 2022 – 2024.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców Gminy Zambrów (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	kobiety	mężczyźni	Liczba osób w wieku produkcyjnym	
				kobiety	mężczyźni
2022	8 688	4 262	4 426	3 456	3 537
2023	8 682	4 245	4 437	3 460	3 544
2024	8 678	4 237	4 441	3 464	3 556

Źródło: dane Urzędu Gminy Zambrów

Analiza danych zawartych z powyższej tabeli pozwala wysunąć następujące wnioski w obszarze demograficznym. Od kilku lat liczba mieszkańców Gminy Zambrów nieznacznie spada. Tendencja ta spowodowana jest w głównej mierze ujemnym przyrostem naturalnym oraz migracjami mieszkańców.

Dane statystyczne dotyczące liczby bezrobotnych mieszkańców gminy Zambrów zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Zambrów (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Rok	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	kobiety	mężczyźni
2022	186	102	84
2023	181	93	88
2024	153	71	82

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie

Do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny niezbędna jest również analiza danych o osobach i rodzinach z terenu gminy objętych wsparciem GOPS w Zambrowie. Problemy społeczne w gminie Zambrów rozwiązuje przede wszystkim Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przy współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami, szkołami, Komendą Powiatową Policji, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zambrów, Sądem Rejonowym w Zambrowie, kuratorami sądowymi, Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną w Zambrowie, Stowarzyszeniem Klubem Abstynenta „Ostoja” w Zambrowie, Ośrodkiem Wsparcia Rodziny Caritas Zambrów.

Poniżej zostały przedstawione zbiorcze statystyki dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2018-2019 oraz powodów przyznania pomocy rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie w roku 2018 i 2019. Należy pamiętać, że pomoc danej rodzinie mogła zostać udzielona z więcej niż jednego powodu.

Tabela Nr 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2022 - 2024.

Rok	Liczba rodzin ogółem	Rodziny z dziećmi ogółem	Liczba rodzin z dziećmi				
			1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci i więcej
2022	113	28	13	7	6	0	2
2023	109	27	10	9	5	1	2
2024	117	26	9	6	7	2	2

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż w analizowanych latach liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej nieznacznie maleje. Jest to tendencja malejąca.

Tabela Nr 4. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2022 - 2024.

.Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin w roku		
	2022	2023	2024
Ubóstwo	83	76	70
Niepełnosprawność	47	46	40
Bezrobocie	47	40	40
Długotrwała lub ciężka choroba	49	48	53
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	16	11	13
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – w tym: rodziny niepełne	9	6	7
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – w tym: rodziny wielodzietne	6	4	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	4	5	6
Alkoholizm	2	4	7
Bezdomność	3	4	3
Narkomania	1	1	1
Przemoc domowa	0	1	1
Trudności w przystosowania się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	1

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie ze sprawozdań rocznych

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej nadal głównym powodem przyznawania świadczeń jest ubóstwo. Kolejnymi powodami udzielenia pomocy były niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Jak wynika z powyższych danych dzięki dobrze prowadzonej pracy socjalnej liczba rodzin korzystających

z pomocy społecznej systematycznie maleje. Pracownicy socjalni w swojej pracy bardzo duży nacisk kładą na aktywizowanie i motywowanie swoich klientów do podejmowania działań ukierunkowanych na poprawę ich sytuacji życiowej. Współpracują w tym zakresie z wieloma instytucjami i organizacjami, co przynosi efekty w postaci usamodzielnienia się klientów i uniezależnienie od pomocy społecznej.

Rodziny z bezrobociem oraz trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa oraz marginalizacji społecznej.

Mieszkańcy wsi są szczególnie narażeni na utrwalanie się ubóstwa, ponieważ mają gorszy dostęp do infrastruktury społeczno-technicznej, są gorzej wykształceni, a dominującym typem gospodarstwa domowego są liczebne gospodarstwa domowe. Zjawisko bezrobocia na wsi jest trwalsze, a rynek pracy jest mniej elastyczny, ma więc inny charakter niż w mieście. Dlatego też problem bezrobocia na wsi przyjął jakościowo inny wymiar niż w miastach, dysponujących rozleglejszym rynkiem pracy, stwarzającym mieszkańcom większe szanse na jej znalezienie niż ma to miejsce na obszarach wiejskich. Dodatkowo wieś utożsamiana jest zazwyczaj z ludnością zajmującą się rolnictwem i pracującą we własnych gospodarstwach, tymczasem coraz większa część mieszkańców wsi to osoby żyjące w rodzinach nie posiadających gospodarstw rolnych. Osoby trwale ubogie, bezrobotne, cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines społeczny. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Pracownicy socjalni spotykają się z coraz trudniejszymi sytuacjami i zjawiskami występującymi w rodzinach korzystających z pomocy. Wzrost uruchamianych procedur Niebieskiej Karty wynika m.in. z większej świadomości społecznej, wiedzy na temat swoich praw w zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny jest głównym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W jego skład wchodzi specjalistów, którzy podejmują się współpracy, aby w ramach posiadanych kompetencji pomagać rodzinom, u których występuje zjawisko przemocy. Istnienie ZI pozwala na prowadzenie skoordynowanych działań umożliwiających szerokie spojrzenie na problemy klienta i jego najbliższych, a także daje możliwość podjęcia zaplanowanych, niepowielających się i niewykluczających się nawzajem działań. Taka dobra współpraca skutecznie zwalcza zjawisko przemocy domowej, poprawia relacje w rodzinach, a także uczy (szczególnie ofiary przemocy) jak istotne jest postrzeganie siebie, jako człowieka wartościowego zasługującego na spokojne życie. Większość Niebieskich Kart zostało założonych przez KPP w Zambrowie. Warto podkreślić, że główne założenia planów pomocy sporządzonych dla w/w rodzin to przede wszystkim: praca socjalna świadczona dla rodziny w środowisku, szeroko rozumiane wsparcie ofiary przemocy domowej (psychologiczne, prawne, socjalne, w razie potrzeby także finansowe), współpraca z KPP w Zambrowie w ramach działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej. Poprzez w/w działania ZI Gminy Zambrów osiągnął cele w postaci:

- poprawy bezpieczeństwa w rodzinach, gdzie została założona Niebieska Karta – A,
- przewyciężenia emocjonalnych skutków przemocy,
- uświadomienia sprawcy problemu przemocy domowej,
- zaprzestania stosowania zachowań przemocowych w stosunku do członków rodziny,
- nawiązania nowych relacji między członkami rodziny, gdzie występowała przemoc.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie realizuje również zadania z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W analizowanych latach GOPS w Zambrowie współfinansował to zadanie, tzn. partycypował w kosztach pobytu dziecka w pieczy instytucjonalnej (średnio 6 dzieci) i w rodzinie zastępczej spokrewnionej (3 dzieci).

W sytuacji, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie byli w stanie sami wypełniać należycie funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, o potrzebie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej zdecydował Sąd Rodzinny. Postanowienia Sądu wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, zapewniając opiekę, a gmina, właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, ponosi odpowiednio wydatki:

1. 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Na dzień 31.12.2024 r. z terenu gminy Zambrów zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej 7 dzieci (za sześcioro z nich to 50 % wydatków).

ANALIZA SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT. Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jaki negatywnego na sytuację w Gminie Zambrów.

Mocne strony	Słabe strony
<p>1. Dobre rozeznanie i doświadczenie lokalnych instytucji w pracy z rodzinami.</p> <p>2. Wypracowany system współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny z terenu powiatu.</p> <p>3. Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny.</p> <p>4. Obowiązujące strategie, programy.</p> <p>5. Powołany Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej.</p> <p>6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.</p> <p>7. Rozwinięta baza obiektów sportowych oraz sieć placówek oświatowych.</p> <p>8. Szeroka oferta zajęć dla dzieci w gminie organizowanych przez Centrum Kultury Gminy Zambrów.</p> <p>9. Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży (w tym liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień).</p> <p>10. Wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży.</p>	<p>1. Bezaradność i niskie kwalifikacje opiekuńczo-wychowawcze rodziców.</p> <p>2. Niski poziom świadomego rodzicielstwa.</p> <p>3. Bierna postawa i brak zaangażowania /niechęć do współpracy rodzin wobec występujących problemów z instytucjami niosącymi pomoc.</p> <p>4. Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psychiatra, psycholog, mediator rodziny).</p> <p>5. Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły / nauczyciela.</p> <p>6. Brak rodzin wspierających.</p> <p>7. Wyuczona bezradność, roszczeniowość i uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej).</p> <p>8. Nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.</p> <p>9. Wzrost liczby zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>11. Ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>1. Edukacja rodziców, wzmocnienie roli opiekuńczo-wychowawczej.</p> <p>2. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę.</p> <p>3. Realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania środków finansowych.</p> <p>4. Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym.</p> <p>5. Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej i cyberprzemocy.</p> <p>6. Możliwość realizowania programów</p>	<p>1. Słabnięcie relacji, więzi i tradycji rodzinnych.</p> <p>2. Rozpad związków spowodowany nieumiejętnością komunikowania się w rodzinie i wspólnego rozwiązywania konfliktów.</p> <p>3. Zjawisko przemocy rówieśniczej, agresji i autoagresji wśród dzieci i młodzieży, depresji, samobójstw.</p> <p>4. Nasilenie negatywnych zjawisk (uzależnienia w tym od alkoholu, środków odurzających, behawioralne).</p> <p>5. Niskie zaangażowanie się rodzin w realizowane działania na rzecz społeczności lokalnej, rodzinnej.</p>

profilaktycznych w placówkach oświatowych. 7. Rozpowszechnienie i promowanie działań wspierających rodziny. 8. Powołanie asystenta rodziny celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. 9. Rozwój wolontariatu.	6. Niepewność finansowa rodzin (niestabilność, ograniczone środki finansowe). 7. Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych. 8. Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów. 9. Wzrost kosztów utrzymania rodzin.
---	---

CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych zwiększy szanse życiowe dzieci z zaniedbanych środowisk bez konieczności zrywania więzi z rodziną naturalną.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny.

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Podjęcie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin.

HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

1. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny

działania / zadania	wskaźniki	harmonogram realizacji	realizatorzy / partnerzy źródło finansowania
Finansowanie zatrudnienia asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.	- liczba asystentów, -liczba rodzin objętych wsparciem	2025-2027	GOPS, Urząd Gminy Środki własne i zewnętrznego
Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	2025-2027	GOPS Urząd Gminy Środki własne i zewnętrznego
Współpraca z kuratorami sądowymi, policją, oświatą, jednostkami kultury, stowarzyszeniami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych	-liczba i rodzaj wsparcia, - liczba osób objętych wsparciem	2025-2027	GOPS Urząd Gminy GKRPA Centrum Kultury Gminy Zambrów Środki własne i zewnętrznego
Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposób radzenia sobie z problemem	- liczba warsztatów, spotkań, -liczba uczestników zajęć.	2025-2027	GOPS Placówki oświatowe

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin

działania / zadania	wskaźniki	harmonogram realizacji	realizatorzy / partnerzy źródło finansowania
Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom przeżywającym trudności (świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne,	- liczba rodzin objętych pomocą,	2025-2027	GOPS Urząd Gminy Środki własne i zewnętrznego

fundusz alimentacyjny, stypendia itp.).			
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkole.		2025-2027	GOPS Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrznego

3. Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

działania / zadania	wskaźniki	harmonogram realizacji	realizatorzy / partnerzy źródło finansowania
Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, w tym rodzinom wychowującym ciężko lub nieuleczalnie chore dziecko „ Za życiem”.	- liczba rodzin i dzieci objętych pomocą, - liczba asystentów rodziny	2025-2027	GOPS Urząd Gminy Środki własne i zewnętrznego
Praca z rodziną w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, - liczba dzieci, które powróciły do rodziny.	2025-2027	GOPS PCPR Kuratorzy Sądowi Środki własne i zewnętrznego
Praca socjalna prowadzona z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo – wychowawcze.	- liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi	2025-2027	GOPS
Pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów z uzależnieniem oraz przemocą domową. Kierowanie potencjalnych sprawców przemocy do oddziaływań terapeutyczno-psychologicznych i korekcyjno-edukacyjnych.	- liczba wszczętych NK, - liczba wniosków do GKRPA - liczba uczestników oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	2025-2027	GOPS ZI/GDP GKRPA PCPR Środki własne i zewnętrznego
Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego – psycholog, prawnik.	- liczba rodzin korzystających	2025-2027	GOPS PCPR Środki własne

4. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin

działania / zadania	wskaźniki	harmonogram realizacji	realizatorzy / partnerzy źródło finansowania
Podejmowanie i promowanie działań umożliwiających podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców.	- liczba szkoleń, warsztatów, spotkań, - liczba uczestników	2025-2027	GOPS Urząd Gminy Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrznego
Organizacja dla dzieci i młodzieży czasu wolnego, organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych (zajęcia profilaktyczne, spotkania, obozy sportowe, kolonie, itp.).	- liczba dzieci i młodzieży biorący udział w formach	2025-2027	GOPS Urząd Gminy GKRPA Centrum Kultury Gminy Zambrów Organizacje pozarządowe. Środki własne i zewnętrznego
Monitorowanie sytuacji w rodzinach	- liczba rodzin	2025-2027	GOPS

wymagających pomocy oraz w rodzinach po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny.	objętych monitoringiem, - liczba rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny		Środki własne i zewnętrzne
Profilaktyka zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	- liczba konferencji, warsztatów szkoleń	2025-2027	GOPS ZI/GDP GKRPA Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrzne
Podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenia umiejętności osób pracujących w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej	- liczba osób biorących udział w podnoszeniu kompetencji zawodowych z zakresu wspierania rodziny	2025-2027	GOPS ZI/GDP GKRPA Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrzne
Promocja i realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych w szkołach wspierających wychowanie dzieci i młodzieży – z zakresu uzależnień, zdrowego żywienia, wad wymowy, wad postawy skierowanych do rodziców i dzieci.	- liczba spotkań, - liczba uczestników,	2025-2027	GOPS Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrzne
Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny spoza terenu gminy w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.	- liczba spotkań	2025-2027	GOPS Urząd Gminy ZI/GDP GKRPA PCPR Placówki oświatowe Środki własne i zewnętrzne

ODBIORCY PROGRAMU

- rodziny z terenu gminy Zambrów przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (które wskazuje bezpośrednio ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i określa przykładowy katalog działań, jakie mogą zostać uruchomione w pracy z wymienionymi rodzinami);
- rodziny i kobiety w ciąży spełniające kryteria zawarte w ustawie „Za życiem”,
- dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

REALIZACJA PROGRAMU

1. Program realizowany będzie na terenie Gminy Zambrów w latach 2025-2027.
2. Działania, mające na celu realizację założeń programu a nastawione na bezpośrednią pracę z rodziną, są koordynowane i organizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrówie poprzez:
 - diagnozowanie problemów rodziny i dziecka,
 - podejmowanie działań w środowisku, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
 - opracowanie i realizację planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
 - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,

- monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc.

PRZEWIDYWANE REZULTATY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny (poprawa i wzrost jakości funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi), wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa i sprawczości członków rodziny i dziecka, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- przeciwdziałanie umieszczeniu i zmniejszenie liczby dzieci objętych opieką pieczy zastępczej,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji oraz reintegracja rodzin naturalnych poprzez powrót dziecka do rodziny,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka, zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego, wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- polepszenie i rozwój efektywnej współpracy między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w realizację Programu Wspierania Rodziny.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są: budżet państwa, budżet gminy.

PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zambrowie
3. Placówki oświatowe - szkoły z terenu Gminy Zambrów
4. Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie
5. Służba zdrowia
6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zambrowie
7. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zambrowie
8. Zespół Interdyscyplinarny na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy Domowej
9. Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Ostoja” w Zambrowie
10. Caritas
11. Organizacje pozarządowe
12. Urząd Gminy Zambrów

PODSUMOWANIE

Głównym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci, młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest, by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, prawna, itp.) mogła

być dla rodzin ubogich bezpłatna. System wspierania rodziny i pieczy zastępczej został utworzony także ze względu na dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodzin przewyższających trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji o organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

MONITORING i EWALUACJA

Działania wynikające z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027 będą koordynowane i analizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie.

Monitorowanie przebiegu Programu będzie odbywało się na bieżąco.

Sprawozdanie z przebiegu programu zostanie przedłożone Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy do końca marca każdego roku po upływie pełnego roku realizacji Programu wraz z potrzebami związanymi z realizacją zadań.

Po rocznej analizie założeń i przebiegu ich realizacji będzie dokonywana ocena poszczególnych działań ujętych w Programie (stopień realizacji celów szczegółowych). Na jej podstawie powzięte działania będą kontynuowane lub zmieniane stosownie do potrzeb. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zambrów ma charakter otwarty: jego ewaluacja będzie prowadzona zależnie od aktualnie występujących potrzeb i będzie przebiegała poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych. W trakcie realizacji Programu istnieje możliwość dokonywania zmian wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb.